

OPSTANDING: NIET TE GELOVEN

Hij is niet hier. Ze zeiden niets, tegen niemand; ze waren veel te bang. Toen ze hoorden dat hij leefde, geloofden ze het niet. De twee die vertelden dat ze hem gezien hadden tijdens hun wandeling, werden niet geloofd.

Het paasverhaal van Marcus is een vertelling met een refrein van ongelof. Daar, toen, vroeg in de morgen, op die beroemde eerste dag van de week, overheerste de twijfel en het ongelof. Daarin verschilt Marcus nogal van Paulus: die schrijft in zijn brief aan de gemeente van Korinthe: 'Als Christus niet is opgewekt, is onze verkondiging zonder inhoud en uw geloof zinloos' (1 Kor 15, 14). Dat is stevige taal. Voor Paulus is het allesbeslissend wat daar is gebeurd. Maar, wat is er dan gebeurd? Paulus vertelt het niet, de paasverhalen in de evangeliën ook niet. Zij het van dichtbij hebben meegemaakt weten het niet, worden bang, geloven het niet. Waarschijnlijk, omdat het ook ongelofelijk is.

Bij Marcus is het één van de centrale thema's in zijn evangelie: mensen die Jezus ontmoeten, die zijn preken horen, ja zelfs zijn naaste leerlingen, ze kunnen het niet geloven; en dan gaat het echt niet alleen over dit paasverhaal, maar dan gaat het over de drie jaar dat Jezus rondtrekt van stad naar stad en van dorp naar dorp, mensen bezielend, genezend, bevrijdend; ja, ze voelen: dit is goed, hier zijn ze op hun plaats, hier klinken echo's van de Schriftverhalen die ze kennen, waar ze van houden; maar hoe en wat precies, ze begrijpen het niet. Alsof ze telkens opnieuw op het verkeerde been staan. Denk je het te begrijpen, is het toch ineens weer anders. Marcus maakt ons in zijn evangelie duidelijk, dat het verhaal van Jezus geen eenvoudig verhaal is, ook niet als je het al voor de zoveelste keer hoort; en dan zeker dit paasverhaal niet, want over de dood heen, je moet het maar durven verhalen. Sluit dat ook niet aan bij ons eigen gevoel? Wat moeten we, wat kunnen we, met het verhaal van een mens die opstaat uit de dood? Zou het niet beter, begrijpelijker, wellicht ook inspirerender zijn om het paasverhaal te herleiden tot een lente-verhaal: de winter die alles dor en dood maakt, de lente die door die dood heen breekt in een waas van groen en nieuw leven. Dat lijkt tegen de natuur in, het is precies volgens de natuur. We zien het elk jaar opnieuw en het is altijd weer een wonder en een grote vreugde. Is dat niet genoeg voor Pasen? Nou, voor Marcus in elk geval niet.

Hij begint zijn verhaal met te vertellen dat de sabbat voorbij is. Dat herinnert aan de zes dagen van de schepping en aan de zevende dag dat God rustte van al zijn werk. Nu is het de achtste dag: een nieuwe tijd, het kan leven beginnen, de wereld ligt open. Sabbat voorbij verwijst ook naar het Uittocht-verhaal: pascha, de weg staat open naar bevrijding.

Schepping en Uittocht, als het ware de twee benen waarop het hele Schriftverhaal staat. Dat er een einde komt aan de chaos, de wanorde, dat er orde is, leven mogelijk. En dat er een einde komt aan slavernij en verslaving, aan onderdrukking, discriminatie, omdat er bevrijding is, je mag je eigen weg gaan. Dat is het wat de Schrift ons niet ophoudt in alle toonaarden en verhalen te vertellen. En dat is niet een vanzelfsprekend verhaal. Soms gaat het tegen elk gevoel voor werkelijkheid in. Zoals nu, na de dood van Jezus.

De sabbat is voorbij. Dan is het dus tijd om op te staan, op weg te gaan, te gaan leven. De leerlingen van Jezus zijn nog niet zo ver; die zijn nog in de rouw. Vrouwen komen tot actie, maar lopen ze wel de goede kant op? Ze gaan naar het graf, het verleden en ze maken zich zorgen over de steen. Soms is het verleden zwaar als een steen en niet te tillen. Maar ze moeten daar helemaal niet zijn. 'Hij is niet hier, hij is opgewekt', krijgen ze te horen. Je moet in Galilea zijn. Maar daar zijn ze nog niet aan toe. Hoe zouden ze opgewekt kunnen zijn? Hoe zouden ze kunnen opstaan en waarheen? Galilea? En wat moeten we daar dan doen? Ze zijn bang en vallen stil.

Dit verhaal van niet-begrijpen, niet-zien, herhaalt zich driemaal. Dan weet je in de Schrift dat het een waar verhaal is. Die cirkel van angst en ongeloof wordt doorbroken door Jezus zelf. Hij komt bij zijn leerlingen als ze aan het eten zijn. Had hij dat niet beter meteen kunnen doen, kun je je afvragen. Nee, zal Marcus zeggen, mijn verhaal is, dat wat hier gebeurt alle verstand te boven gaat. Het is niet vreemd, dat die vrouwen bang zijn, dat de leerlingen niet geloven. Dat is het verhaal van mensen. Dat is ook ons verhaal. Wij willen ook niet zo maar opgewekt worden, opstaan, de weg van bevrijding kiezen. Dus we moeten dat die leerlingen ook maar niet kwalijk nemen.

Ik denk, dat Marcus dit Paasverhaal met opzet zo bol van ongeloof geschreven heeft. Omdat hij echt van mening is, dat je dit verhaal en al die andere schriftverhalen alleen maar tot je kunt nemen als je eerst uit de grond van je hart hebt gezegd: dat kan toch niet waar zijn. Zo vanzelfsprekend is het niet: deze wereld omgekeerd, recht gedaan, vrijheid voor ieder mens. Toch wordt het verkondigd. Na die eerste zondag zijn er ruim 20 eeuwen verstreken en nog steeds wordt op eindeloos veel plekken op deze ochtend verkondigd, dat het schriftverhaal geen dode letter is, maar een levend verhaal. Ook hier door ons levend gehouden en beleefd. Tegen de dood. Tegen het gevoel van: dat kan toch niet. Elkaar en onszelf over de grens trekkend. En wat dat betreft hebben Marcus en Paulus allebei gelijk: het is een lastig en ongelofelijk verhaal, maar dit verhaal is wel de kern van wat we hopen, van waar we naar uitzien, waar we aan proberen te werken: nieuwe hemel, nieuwe aarde. Geloof je daar nog in, lees je de krant wel? Ja, ik geloof daar in, ik lees de krant, maar ook andere verhalen. Dat gaat allemaal in mij om.

Moeten we het doen op eigen kracht? Marcus is zeer zorgvuldig in zijn taalgebruik. De jongen in het witte kleed zegt niet 'hij is opgestaan', maar 'hij is opgewekt, wakker geschud'. Het wordt gegeven, het wordt ons ook gegeven: dat we opgewekt, wakker geschud worden, dat onze ogen opengaan en dat we daarna ook daadwerkelijk zelf opstaan en op weg gaan. Waarheen? De jongen in het wit heeft het nog over Galilea. Maar Jezus zelf ziet het heel ruim: heel de wereld, ieder schepsel. En wat doen? Recht doen, vrede maken, delen van wat je hebt; je hoeft het misschien niet eens te bedenken; als je om je heen kijkt komt het vanzelf op je af.

Gaat het ook vanzelf? Nee, dat niet. Hoe zou je daarin blijven geloven als een dierbaar mens sterft, als je je baan verliest, als de asielzoeker voor wie je je eindeloos hebt ingezet, tóch wordt uitgewezen? Het verhaal van de Schrift, het verhaal van de opstanding is niet een simpel verhaal van 'het komt wel goed'. Het vertelt je: sta op, vat moed, doe het samen en er zal gebeuren wat je niet voor mogelijk had gehouden. Maar vanzelf gaat het niet.

Pasen is een enorm feest. Het is een feest dat wij weggeroepen worden uit alles wat doodloopt, ons tot wanhoop brengt, uit alle chaos. We worden bij de hand genomen en mogen opstaan. Dat is een grote vreugde. Ook wel iets om bang voor te zijn, om ons af te vragen of we dat wel kunnen. Maar het is vooral vandaag iets om ons te verheugen, dat we in deze wereld op weg mogen gaan, dat we er een betere, een andere wereld van mogen maken, dat het niet hoeft op eigen kracht, al zal het wel heel wat van ons vragen. Ieder op zijn eigen plaats, ieder op zijn eigen manier. Als we elkaar straks zalig Pasen wensen, dan wensen we elkaar goed moed, veel sterkte en laat van je horen, want dat inspireert anderen weer. En laten we vooral zingen. Alleluja, dat wil zeggen: zing voor de Levende, zing het uit. Om wat ons vandaag wordt gegeven en ook om ons moed in te zingen voor de weg die we zullen gaan. En we gaan het zingen in alle toonaarden: eerst heel stil, bijna verlegen, durven we het wel? Dan langzaam aan kracht winnen om het tenslotte uit te zingen in een feestelijke wirwar van canons. Ieder zijn eigen partij, toch een schitterende harmonie. Als we zo kunnen zingen, dan gaan we er toch zeker ook samen in geloven?

Gerard Swüste

gelezen: Marcus 16, 1-15